

Weichbild magdeburski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska z uzupełnieniami wersji krakowskiej**

Rękopis Biblioteki Narodowej w Warszawie, sygn. 3068 III, k. 32rb–33va

Odczyt: Maciej Mikula

Artykuł 61 [Gn. 56]

[61 § 1] ^aQui aliquem equaliter salutat seu alloquitur ad duellum. LIX^a

Si monachaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc in iudicem petere oportebit, ut se intromittere possit de uno solo pacis violatore, quem videat in presenti. Cum hoc sibi per sententiam diffinitum fuerit, tunc etiam in sententia requirat, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi de iure diffinitur, criminaliter per capillum capitis seu per oram vestimenti. Et cum se de ipso intromiserit, quod factum facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum iterum inculpare oportebit, quam pacem in eo infregit aut in strata regia aut in via qualiter infregerit eodem modo queruletur super eum, tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredavit et eam vim in eum infregit, quam bene probare poterit. Tunc vulnus aut cicatricem [k. 32va] demonstrat, si vulnus sanatum fuerit. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliavit bonis suis et de ipsis tanta recepit, quod meretur bene duellum. Hec tria anumeralia [s] omnia facta simul conqueratur, de quoquumque horum de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum ammisit^b. Tunc loquetur ulterius: tunc ipsum solum vidi, hoc persona in propria, et ipsum clamore^c proclamavi. Si fatere^d voluerit, quod diligo, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, ut michi vulgus iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Cum vir suam potest querimoniam meliorare aut satisfacionem, si voluerit. Facta satisfacione ille exhibeat suam innocenciam, hoc est iuramentum, quod iurare oportet, et iuramentum monachale, si ipsum iurare incitaverit et si ibi fuerit, hoc est proficere si poterit pre [s] imbecillitate corporis sui. <Quilibet cum im pari non habet duellum^e> Quivis potest a duello excusari illi viro, qui sibi paris [k. 32vb] condicionis non fuerit. Ille autem, qui nobilis nature fuerit, ille posse non potest [illi], qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquitur.

<Qui cedit a duello^e> A duello etiam cedere potest, qui post meridiem al[l]ocutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, <Quando debet iudex habere ad duellum^e> iudex etiam debet habere clipeum et gladium illi, super quem allocutum fuerit. A duello etiam homo potest actipere suos affines, si uterque suus affinis fuerit et iter [s] consanguineitatis linea coniuncti, si fuerunt simul pugnare non poterint. Iudex etiam duos nuncios dare debet cuilibet hiis, qui pugnare debent, qui videant, ut habeant attinencia secundum veram consuetudinem.

[61 § 2] ^aQuibus uti debent in duello. Item linea vestimentum vulgariter parczyane dzyenye^{-a}

Coreum et linea indumenta induere possint aut debent, quantum placet^f. Caput et pedes antea^g nudi sint, in manibus cirothecas habeant, unum gladium nudum in manu et alio cinctus, aut duobus, [k. 33ra] hoc arbitrio eorum comittitur, et unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud quam lignum aut coreum sit, potest [s] manu tectorium, quod potest esse ferreum, unam tunicam absque manicis supra preparatam. <Quando iudex debet facere ad duellum^e> Eciam iudex debet indicare pacem circa collum, quod nemo eos impediat circa duellum. Cuilibet iudex ipsorum unum virum dare habeat, qui falangam ferat, qui ipsos in nichilo impedire debet, nisi si unus ceciderit, quod falangam interponat, aut si vulneratus fuerit. Aut si falangam desiderat, hoc idem facere, nisi voluntas iudicis fuerit, non potest. Postquam circulo pax indicta fuerit.

Ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex licenciare debet. De iure finalia ferramenta^h de vaginis gladiatorum deponere debent, nisi a iudice licenciam habueri[n]t.

Ambo armati debent ire ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum [k. 33rb] querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic ipsos [s] Deus adiuuet ad suum duellum. Sol eciam ipsis dividi debet directe, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Si autem vincitur, dimittetur cum pena. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet preconem invocare [et] mittere in illa domo, ubi se preperaverit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic civitatiⁱ [s] esse debent primo et secundo, tercio, et si ad terciam cittacionem non venerit, tunc querulator surgat et se ad duellum exhibeat. Et statim percuciat duos ictus et semel surgat contra ventum, cum eo ipse suum adversarium devicit tali causa sive cum querela, pro qua ipsum fuerat allocutus. Et iudex sibi debet iudicare, sicut esset duello convictus, sic mortuus debet convinci, si in furto aut rapina, aut in tali crimine fuerit octisus. Si autem mortuus cum vii testibus [k. 33va] protestari poterit, extunc si ad duellum non indiget exhibere contra ipsum. Si autem alter agnatus mortui, qui[s]cumque fuerit, loco ipsius ad duellum se pro eo exhibere voluerit, tunc hic extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, superius est expressum. Si eciam vincetur et ille, qui ad duellum captivus aut salutatus fuerit, aut promittit aut fideiussorie caucionem fecerit comparere et comparuerit ad iustam responsionem.

^{a-a} czerwonym inkaustem; ^b w rkp. ommisit; ^c w rkp. clamorem; ^d w rkp. fatere; ^e na marginesie; ^f przerobione z placent; ^g w rkp. annea; ^h w rkp. fereamenta; ⁱ w innych rękopisach Weichbildu cittari

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]